

Тезисы научно-практической конференции «АКУШЕРСКАЯ КАРДИОЛОГИЯ — ВЫЗОВ XXI ВЕКА»,

25 марта 2016
г. Киев

На сегодня сердечно-сосудистые заболевания (ССЗ) являются ведущей причиной заболеваемости и смертности во всем мире, при этом занимают первое место среди причин материнской заболеваемости и смертности. Если раньше основными проблемами клиники экстрагенитальной патологии были врожденные и приобретенные пороки сердца, то сегодня к этим проблемам прибавились те, что связаны с увеличением возраста матерей и нарастанием совокупности факторов риска: ожирение, гипертония, сахарный диабет 2-го типа. Все это диктует необходимость разрабатывать новые подходы и методы оказания специализированной помощи таким беременным с участием врачей разных специальностей.

Именно этому была посвящена научно-практическая конференция «Акушерская кардиология — вызов XXI столетия», которая состоялась впервые в Украине 25 марта 2016 г. в г. Киеве. В работе конференции приняли участие более 200 отечественных специалистов: акушеров-гинекологов, педиатров, врачей семейной практики, кардиологов и кардиохирургов из разных регионов Украины.

Участникам данного форума были представлены результаты последних достижений и разработок мультидисциплинарной команды в организации оказания специализированной перинатальной и кардиохирургической помощи беременным с сердечно-сосудистой патологией.

Впервые принцип мультидисциплинарного подхода в рамках межсекторального взаимодействия институтов НАМН Украины была введен в 2013 г. В соответствии с принципами, изложенными в рекомендациях Европейского общества кардиологов, в которых отражены научно обоснованные и имеющие убедительную доказательную базу результаты исследователей ведущих стран мира, специалисты ГУ «Институт педиатрии, акушерства и гинекологии НАМН Украины» и Национального института сердечно-сосудистой хирургии им. Н.М. Амосова НАМН Украины создали научно-практический фундамент, позволивший объединить лидирующие отечественные разработки и международный опыт, что может рассматриваться, как резерв снижения показателей материнской и фетальной смертности.

Научно-практическую конференцию открыл В.И. Цымбалюк, Президент НАМН Украины, академик

НАМН Украины. Он отметил, что сегодня в Украине создана и эффективно работает мультидисциплинарная команда, способная оказать специализированную перинатальную помощь женщинам с сердечно-сосудистой патологией на уровне стандартов ведущих стран мира, в том числе и в учреждении кардиохирургического профиля.

В своем выступлении В.В. Лазоришинец, директор Национального института сердечно-сосудистой хирургии им. Н.М. Амосова НАМН Украины, член-корреспондент НАМН Украины, отметил, что в Украине создана мультидисциплинарная команда «акушерская кардиология», научно-практический концепт которой — направление в акушерстве, перинатологии, педиатрии, кардиологии и кардиохирургии, которое охватывает весь спектр оказания квалифицированной помощи беременным и новорожденным с сердечно-сосудистой патологией на этапах планирования беременности, гестации, родов и в послеродовом периоде.

Высокую оценку работе созданной команды дал Ю.Г. Антишкин, директор ГУ «Институт педиатрии, акушерства и гинекологии НАМН Украины», академик НАМН Украины. Он отметил, что в институте оказывается помощь наиболее тяжелым женщинам и детям из всех регионов Украины, в том числе и с заболеваниями сердечно-сосудистой системы, потенциал сотрудников и учреждения позволяет решать самые сложные научные, практические и организационные проблемы.

Объединение науки и практики было подтверждено проведением ультразвукового обследования беременных с пороками сердца и магистральных сосудов. Всех желающих получить такое обследование консультировали: руководитель отделения лучевой диагностики и пренатальной кардиологии ГУ «Институт педиатрии, акушерства и гинекологии НАМН Украины», доктор медицинских наук, профессор Ирина Сергеевна Лукьянова и заведующий лабораторией ультразвуковой диагностики Национального института сердечно-сосудистой хирургии им. Н.М. Амосова НАМН Украины, кандидат медицинских наук Вячеслав Михайлович Бешляга.

І.О. Дітківський, Ю.В. Єрмолович, І.С. Лук'янова, Ю.В. Панічкін Ендоваскулярні втручання у вагітних жінок з вродженими вадами серця

Національний медичний університет імені О.О. Богомольця, м. Київ, Україна

Часто діагноз вродженої вади серця (ВВС) встановлюється в жінки вже після настання вагітності під час детального обстеження. При можливості, перевага надається консервативному лікуванню ВВС під час вагітності, з подальшим оперативним втручанням після пологів. Але існує категорія вагітних, у яких консервативне лікування неефективне,

а перебіг ВВС під час вагітності створює загрозу життю та здоров'ю як матері, так і плода. У таких випадках необхідне хірургічне або ендоваскулярне лікування. При можливості, перевага надається другому, менш травматичному методу.

Пацієнти та методи. В Інституті серцево-судинної хірургії ім. М.М. Амосова у період 2004–2015 р. прооперо-

вано ендovasкулярно 14 вагітних жінок із ВВС. Вісім (57%) хворих мали стеноз легеневої артерії (ЛА) з ознаками декомпенсації правого шлуночка і градієнтом систолического тиску на клапані ЛА понад 80 mm Hg; їм проведено рентгеноваскулярну дилатацію стенозу ЛА. Чотири (29%) жінки мали коарктацію аорти (КоА), що викликала артеріальну гіпертензію, яку неможливо було компенсувати медикаментозно, та гіперфузію нижньої частини тіла, у т.ч. плода; їм проведено пряме стентування КоА. Дві (14%) вагітні мали відкриту артеріальну протоку (ВАП) з легеневою гіпертензією за рахунок вираженої гіперволемії малого кола кровообігу та значну дилатацію лівих відділів серця з порушенням ритму серця у вигляді пароксизмальної форми тріпотіння передсердь; їм проведено закриття ВАП оклюдером. Ендovasкулярні втручання проведено жінкам у період від 11 до 30-го тижня вагітності. Під час операцій з метою запобігання нанесення шкоди плоду застосовано такі заходи: захист черевної порожнини за допомогою свинцевого фартуха; мінімізація рентгеновського опромінювання під час операції; обмеження кількості введеної рентгенконтрастної речовини до мінімально необхідної; місцеве знеболення; контроль стану плода до і після проведення операції.

Результати. Ефективність операцій досягнута у 13 (93%) випадках, в одній (7%) хворій з КоА градієнт тиску не вдалося знизити до безпечних показників. Ускладнення отримали у двох (14%) випадках, ми пов'язуємо їх з маленьким строком вагітності. Перебіг вагітності не ускладнився у всіх жінок, прооперованих із приводу стенозу ЛА, незалежно від строку вагітності. В одній жінки, оперованої з приводу КоА, на 19-му тижні вагітності виникла загроза переривання вагітності на другий післяопераційний день із причини надризу навколоплідного міхура і підтікання вод. Вагітна була переведена в ДУ «Інститут педіатрії, акушерства і гінекології НАМН України» для подальшого лікування, яке виявилось ефективним. У вагітній, прооперованій з приводу ВАП, у терміні вагітності 11 тижнів відбулося спонтанне переривання вагітності на наступний день після операції.

Висновки. Рентгеноваскулярне лікування ВВС у вагітних жінок можливе, але показане тільки у випадках, коли стан жінки загрожує декомпенсацією, а медикаментозне лікування не ефективне. Втручання потрібно відкладати на максимально допустимий безпечний строк.

Б.Б. Кравчук, В.П. Залевський, М.М. Петканич, О.З. Парацій, А.Ю. Лиманська Застосування радіочастотної катетерної абляції в лікуванні тахіаритмій у вагітних

ДУ «Національний інститут серцево-судинної хірургії ім. М.М. Амосова НАМН України», м. Київ, Україна
ДУ «Інститут педіатрії, акушерства і гінекології НАМН України», м. Київ, Україна

Мета — проаналізувати результати застосування радіочастотної катетерної абляції (РЧКА) у лікуванні тахікардій у вагітних пацієнток.

Пацієнти та методи. У лабораторії електрофізіологічних та гемодинамічних досліджень з рентгеноопераційною ДУ «НІССХ ім. М.М. Амосова» у період 2008–2015 рр. у 14 послідовних вагітних пацієнток проведено РЧКА. Середній вік пацієнток становив $25 \pm 2,4$ року. Середній термін вагітності — $21,2 \pm 6,4$ тижня. Пацієнтки надійшли з такими діагнозами: синдром Вольфа—Паркінсона—Уайта (ВПУ) — 4, суправентрикулярна ре-ентрі тахікардія — 4, ектопічна шлуночкова тахікардія — 2, часта шлуночкова екстрасистоля, нестійка шлуночкова тахікардія — 4. У всіх пацієнток не виявлено структурних захворювань серця.

РЧКА проведено за класичною методикою в рентгеноопераційній під флюороскопічним контролем. Використано режим флюороскопії з найнижчою потужністю.

Втручання проведено в умовах місцевої анестезії в поєднанні з внутрішньовенним введенням низьких доз транквілізаторів.

Результати. Усім пацієнткам вилучено субстрат аритмії. З чотирьох пацієнток із синдромом ВПУ ліва латеральна локалізація додаткового шляху проведення (ДШП) була у трьох випадках, задньосептальна — в одному. У двох пацієнток з атріовентрикулярною реципрокною тахікардією вилучено прихований ДШП лівої латеральної локалізації. Вилучення повільного шляху проведення атріовентрикулярного вузла при атріовентрикулярній вузловій тахікардії проведено у двох пацієнток.

РЧКА вогнища шлуночкової ектопії у вихідному тракті правого шлуночка виконано у двох пацієнток, субстрат шлуночкової ектопічної тахікардії вилучено з трансортального доступу з лівого синуса Вальсальви у двох жінок. Середній час втручання становив 57 ± 14 хв. Середня поглинута доза іонізуючого випромінювання під час РЧКА дорівнювала $78,4 \pm 15,4$ мГр, при середній тривалості часу рентгеноскопії — $15,2 \pm 5,6$ хв. Під час рентгеноскопії використано 1-мм свинцевий захисний екран, який накладався на черевну та тазову ділянку вагітної. Середня кількість аплікацій становила 15 ± 5 з енергією 35 Ват.

Усі пацієнтки виписані зі стаціонару на наступний день після РЧКА. Ранніх післяопераційних ускладнень не виявлено. Проведення РЧКА не мало негативного впливу на подальший перебіг вагітності.

Висновки. У зв'язку з потенційною токсичністю антиаритмічної терапії у вагітних РЧКА субстрату аритмії є методом вибору у високосимптоматичних пацієнток.

РЧКА — найефективніший спосіб профілактики ускладнень під час вагітності та пологів із боку серцево-судинної системи в даній групі пацієнтів.

Для уникнення небажаного тривалого рентгеновського опромінення плода рекомендовано проведення РЧКА бригадою фахівців експертного класу.

У умовах сучасної електрофізіологічної лабораторії обладнаної цифровим ангиографом при адекватному анестезіологічному супроводі РЧКА субстрату тахіаритмій у вагітних є технічно безпечною та ефективною операцією.

В.В. Лазоришинець, К.В. Руденко, В.В. Шаповалова, Л.О. Невмержицька Перипортальна (післяпологова) кардіоміопатія: можливості діагностики та лікування

ДУ «Національний інститут серцево-судинної хірургії ім. М.М. Амосова НАМН», м. Київ, Україна

Перипортальна (післяпологова) кардіоміопатія (ПКМП) — одна з форм дилатаційної кардіоміопатії (ДКМП), для якої характерний розвиток ознак серцевої недостатності протягом останнього місяця вагітності або перших 5 місяців після пологів (Elliott P. et al., Eur. Heart J.).

Частота поширеності ПКМП становить 1 на 3000–4000 вагітностей. ПКМП є наслідком оксидативного стресу, який призводить до протеолітичного руйнування пролактину з утворенням потужного ангіоспастичного фактора і проапоптотичних фрагментів.

Пацієнти та методи. Усім пацієнткам із ПКМП проводять такі лабораторні та інструментальні дослідження: загальноклінічні та біохімічні аналізи крові, загальний аналіз сечі, аналіз крові на TORCH-інфекцію, мозковий натрійуретичний пептид (NT-proBNP), вміст у плазмі крові тропоніна-T, коагулограму, ЕКГ, холтеровське моніторування, ЕхоКГ, виміри міжшлуночнової та внутрішньошлуночнової асинхронії, вектор ЕхоКГ, КВГ, КТ коронарних судин, МРТ серця.

Для лікування пацієнтів із ПКМП застосовують медикаментозну терапію, електрофізіологічні, еферентні та хірургічні методи лікування.

Клінічний випадок. Хвора С., 39 років, ФК по NYHA III, звернулася зі скаргами на задишку та серцебиття. Погіршення стану відмітила після перенесеної ГВРІ на 32–33-му тижні вагітності, IV пологи 2 міс. тому на 38–39-му тижні. ЕКГ: ритм синусовий, ЧСС — 107 уд./хв., ПБЛНПГ. ЕХО КГ: регургітація МК — ++, регургітація ТК — ++, КДО — 263 мл, КСО — 173 мл, УО — 80 мл, ФВ — 28%, тиск у ПШ — 60 мм Нг.

Пацієнтці призначено медикаментозну терапію серцевої недостатності відповідно до протоколів та виконано три сеанси каскадної плазмафільтрації. Після лікування пацієнтка перейшла в II ФК по NYHA, суб'єктивно відмітила поліпшення стану, зменшення задишки, підвищення толерантності до фізичних навантажень. ЕКГ: ритм синусовий, ЧСС — 63 уд./хв. ЕХО КГ: регургітація МК — +, регургітація ТК — (+), КДО — 214 мл, КСО — 138 мл, УО — 85 мл, ФВ — 40%, тиск у ПШ — 36 мм Нг.

Висновки. Пацієнтки з ПКМП мають позитивний прогноз щодо одужання за умови надання вчасної та адекватної медичної допомоги.

В.В. Лазоришинець¹, С.О. Сіромаха¹, К.В. Руденко¹,
Л.М. Прокопович¹, Ю.В. Давидова², А.Ю. Ліманська²

Екстрена кардіохірургічна та акушерська тактика у вагітних групи високого кардіального ризику

¹ДУ «Національний інститут серцево-судинної хірургії ім. М.М. Амосова НАМН України», м. Київ, Україна

²ДУ «Інститут педіатрії, акушерства і гінекології НАМН України», м. Київ, Україна

Вагітність викликає зміни серцево-судинної системи. У зв'язку з чим у пацієнок із кардіальною патологією збільшується ризик невиношування вагітності, а також ускладнень під час вагітності. У 1–3% вагітних на момент початку вагітності існують захворювання серця або діагноз встановлюється під час вагітності. В Україні це становить 13500–18000 випадків на рік. Група особливого ризику — вагітні з життєзагрозливими патологіями серцево-судинної системи. Так, щорічно в Україні реєструється 6–8 випадків материнської смертності від ускладнень аневризм аорти.

Мета — знизити рівень малюкової та материнської смертності шляхом застосування мультидисциплінарного підходу до лікування жінок фертильного віку з життєзагрозовою кардіальною патологією.

Пацієнти та методи. З 2013 р. в Україні, відповідно до рекомендацій Європейського товариства кардіологів, функціонує мультидисциплінарна допомога вагітним із кардіальною патологією. Стратифікація ризику виникнення кардіальних подій у жінок визначена за міжнародними шкалами WHO та ZAHARA. Виявлена група вагітних із патологією серцево-судинної системи, що потребувала екстреного та

невідкладного кардіохірургічного втручання (ZAHARA 3,5, WHO III–IV клас). До даної групи увійшли 10 пацієнок із такими патологіями: тромбозом штучного клапана серця, розшируванням аорти, життєзагрозливими порушеннями ритму серця, критичними набутими вадами серця, які супроводжуються вираженою клінічною симптоматикою та серцево-судинною недостатністю. Цим жінкам виконано три хірургічні втручання зі штучним кровообігом (ШК), чотири — без ШК, три рентгеноваскулярні втручання. До цієї групи пацієнок можуть бути віднесені також вагітні з тромбоемболією легеневої артерії, гострим коронарним синдромом, гострим інфекційним ендокардитом із наявністю масивних вегетацій.

Висновки. Життєзагрозливі стани у вагітних є основною причиною материнської смертності та потребують кардіохірургічних втручань в екстреному порядку. Мультидисциплінарний підхід до консультування таких жінок у прекоцепційному періоді, на різних термінах вагітності та перинатальному періоді, дасть змогу знизити ризик великих кардіальних подій, а відповідно і ризик материнської та малюкової смертності.